

Fogalmak

cölibátus
szimónia
investitúra
eretnekmozgalmak
koldulórendek
Nagy interregnum
a pápák avignoni
fogsága

Földrajzi helyek

Vatikán (Laterán)
Canossa
Worms
Lombardia
Szicília
Avignon
Róma
Nápoly
Legano

Személyek

I. Ottó NRCS
IV. Henrik NRCS
VII. Gergely pápa
V. Henrik NRCS
II. Callixtus pápa
I. Barbarossa
Frigyes NRCS
III. Sándor pápa
III. Ince pápa
II. Frigyes NRCS
IX. Gergely pápa
Assisi Szent Ferenc

Fontos évszámok

SZŰRKÉVEL

1. Egyházi reformok, a háborúk előzményei**Cluny reform**

- Az ezredforduló környékén az egyházat különféle külső támadások érték és belső küzdelmek folytak:
 - az egyház **elvilágiasodott**
 - nem tartották be a cölibátust
 - az egyházi tisztségeket pénzen vették (**szimónia**)
 - beépült a **hűbéri rendszerbe**
- A burgundiai bencés kolostorból, **Cluny**ből indult ki a papi fegyelem visszaállításáért, a **szimónia ellen**, a cölibátus megerősítéséért **folyó reform**
- Az **1059-es lateráni (vatikáni) zsinat** ennek eredményeképpen **előírta a papi cölibátust**, **tiltotta a világi investitúrát** (az egyházi méltóságok világiak által való beiktatását), a pápaválasztást a bíborosokra bízta

A német területek hatalmi felosztása

- **I. Ottó** investitúrát gyakorolt Németországban (azaz ő **iktatja be a papságot**), azon a joron, hogy ő és elődei adták a földet a papságnak és a pápának, tehát **ő a papság/pápa hűbérura**
- A mindenkori király a német nemességgel szemben a **főpapságra támaszkodott**, hogy a széthullás szélén lévő birodalmat egybetartsa, bár hatalma gyenge volt (Ottó idejében ugyan erősödött)
- Emiatt ugyan a **pápát** a papság választotta, a **beiktatásához a császár beleegyezése kellett**

2. Az investitúra-küzdelem első szakasza

- A pápa és a császár közti harcnak két oka van. Az egyik az investitúra joga. Ennek a jognak a szimbolikus értéke a fontos, mert aki ezt birtokolja, az tekinthető Európa urának. A másik ok pedig Észak-Itália megszerzése, mert ez egy gazdag állam.

IV. Henrik császár kontra VII. Gergely pápa

- Gergely pápa, a világi investitúrát megelégedve **1075-ben** kiadta a **Dictatus Papae-t**
 - Ebben kijelentette, hogy a **pápának jogában áll, hogy császárokat tegyen le, vagy koronázzon meg**
 - **Megtiltja** továbbá a **szimóniát**, előírja a cölibátust (a papi nőtlenséget)
 - Követeli az investitúra világi hatalomból az egyház kezébe való áthelyezését
- Erre **Henrik** (hűbérúri jogánál fogva) **megfosztotta hatalmától a pápát (1076, Worms)**
- Erre a **pápa kitagadta a császárt**, ami alapján az összes, az uralkodónak tett hűbéreskü érvényességét veszítette, tehát a **vazallusai fellázadhattak és fel is lázadtak ellene**
- **Henrik** a veszélyt érezve **1077-ben Canossába ment**, hogy **bűnbocsánatot kérjen** a pápától: három napig mezítláb járta körül a várat (**Canossa-járás**). A pápa visszafogadta Henriket, aki hazament és leverte a lázadóit.

- Miután azzal végzett, újra Róma ellen támadt, Gergely ismét kiátkozta, és normann szövetségeseivel visszafoglalta a várost, aztán a normannok szépen feldúlták. A várost. A pápa a népharag elől elmenekült Rómából.

Békekötés

- Az első szakaszt az 1122-es worms-i konkordátum zárta le V. Henrik (IV. Henrik fia) és II. Callixtus pápa között
- A kompromisszumos megoldás szerint az egyházi méltóságba való beiktatás (gyűrű és pásztorbot átadása) a pápa joga, a hűbéri birtok jelképét (jogar) a császár adja át

3. Az investitúra-küzdelem második szakasza

I. Barbarossa Frigyes császár kontra III. Sándor pápa

- Az észak-itáliai városok leváltak a Német-Római Császárságról és a pápához csatlakoztak, mivel a császár elrendelte a gazdag olasz városok adóztatását, amit saját embereivel felügyeltetett
- Frigyes ezeket a területeket szerette volna visszaszerezni
- Elfoglalta milánót, de a pápával hűbéres Lombard Liga megverte a császári sereget (Legano, 1176)
- Frigyes békére kényszerült, a lombard városok elnyerték függetlenségüket

III. Ince harca az eretnekek ellen

- A XIII. SZÁZADban fellépő eretnekmozgalmak (pl. a francia valdensesk és katharok, a balkáni bogumilok) az elvilágiasodással szemben léptek fel, az evangéliumi szegénységhez való visszatérést hirdették
- Ince pápa visszaállította az inkvizíciót (az egyházi bíróságot), ahol az ítélet általában halál volt, illetve keresztes hadjáratokat is indított
- Az eretnekmozgalmakra válaszul megalakultak a koldulórendek, pl. ciszterciák, premonteiak, domonkosok, vagy az Assisi Szent Ferenc-alapította ferences rend, akik az inkvizíció munkáját (is) segítették

II. Frigyes császár kontra IX. Gergely pápa

- Gyenge központi hatalma volt, amit egyházi úton akart erősíteni, a virágkorát élő pápaság ellen lépett fel, ezért IX. Gergely többször is kiátkozta
- A német tartományurak rendeletek kiadására kényszerítették
- Frigyes megszerezte a nápolyi Sziciliát, ahol központosított hatalmat hozott létre
- 1224-ben megalapította Európa első állami egyetemét Nápolyban

4. A harcok következményei

- II. Frigyes halálával kihalt a Hohenstauf dinasztia, és egészen 1237-ig nem volt elismert császár (nagy interregnum időszak). Ezután választották az első Habsburg császárt.
- A pápai hatalom a XIII. SZÁZAD végétől gyengélkedni kezd, az erősödő Franciaország befolyása alá kerül (székhelyét is átteszi Avignonba). Ez az időszak a pápák avignoni fogsága.